

УДК 94(477.83/.86:47+57)''1923/1939'':050''Діло'':329.73
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2022/3.12>

Мельник Р.С.

Український католицький університет

ГАЛИЧИНА ЧИ ВЕЛИКА УКРАЇНА: ПОНЯТТЯ «УКРАЇНСЬКОГО П'ЄМОНТУ» В ДИСКУРСІ ГАЗЕТИ «ДІЛО» (1923–1939 рр.)

Метою статті є дослідити функціонування поняття «український П'ємонт» в контексті відносин між Галичиною та Великою / Радянською Україною у політичному дискурсі галицьких українців у міжвоєнний час на прикладі газети «Діло» – провідної української політичної щоденної газети в Галичині та неофіційного органу найвпливовішої української політичної партії Галичини – УНТП/УНДО.

Стаття демонструє дві головні складові образу Галичини як «українського П'ємонту»: по-перше, як головного майданчика для розвитку національного руху та поширення національної ідеї та культури на решту українських земель; по-друге, як регіону з вищим рівнем національної свідомості та організації серед населення та з особливою національною місією щодо Великої України. Основною передумовою для формування обох складових «П'ємонту» називали наявність сприятливіших політичних обставин.

Стаття показує відмінну динаміку розвитку обох складових «П'ємонту» протягом міжвоєнного часу. Зокрема, образ культурного та політичного плацдарму у 1920-х рр. під час українізації перемістився на Радянську Україну та повернувся до Галичини у 1930-х рр. під час масових репресій та Голодомору в УРСР. Натомість свою вищу свідомість та організованість, за дискурсом газети, галичани зберігали протягом усього періоду та продовжували виконувати національну місію на Великій Україні, навіть попри втрату формального статусу «П'ємонту».

Стаття доходить висновку, що образ «П'ємонту» як культурного та політичного плацдарму був напряму залежний від змінюваних політичних обставин. Водночас уявлення про збережений фундамент у вигляді національної свідомості стало передумовою того, що після розгрому національної культури в УРСР образ «українського П'ємонту» в уявленні «Діла» перемістився не на всі українські землі Польщі, а саме назад до Галичини.

Ключові слова: Галичина, український П'ємонт, Велика Україна, УРСР, газета «Діло».

Постановка проблеми. Історію «українського П'ємонту» найчастіше пов'язують з 2-ою пол. XIX – поч. XX ст., коли після запровадження конституційного ладу в Австро-Угорщині та значних обмежень на українську культурну діяльність у Російській імперії, національний рух в Галичині отримав значно сприятливіші легальні умови для розвитку порівняно з Наддніпрянською / Великою Україною. За найпоширенішою версією, вперше метафору «українського П'ємонту» щодо Галичини вжив Володимир Антонович після своєї подорожі до Італії та Галичини в 1880-х рр. Спонуляризував цю метафору, написавши статтю «Український П'ємонт», Михайло Грушевський [2].

Статус австрійської Галичини як П'ємонту залежав від актуальних політичних обставин – він виник і активно діяв в часи ліберальної Австрії на противагу абсолютистській Росії, підпав під сумнів в 1905 р., коли в Російській імперії також

з'явилися певні легальні умови для розвитку національного руху, врешті втратив актуальність з 1917 р., коли саме на Великій Україні почалась національна революція [36].

У міжвоєнний час, як і до революції, українські землі надалі були розділені між кількома державами, а різні частини України надалі мали відмінні умови для національного розвитку – тож питання «П'ємонту» залишалось актуальним і широко використовувалось у політиці. Утім, ця сторона історії «українського П'ємонту» досі залишається слабо висвітленою в українській історіографії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досі проблема «українського П'ємонту» в міжвоєнний час не дочекалась свого висвітлення в окремих наукових статтях. Дослідники назагал зосереджуються радше на етапі формування цієї ідеї та її функціонування у дореволюційні часи [2; 41;

47; 48; 53] чи на процесі відродження міту про «галицький П'ємонт» наприкінці ХХ ст. [1]. Мовний аспект Галичини як «українського П'ємонту» розглянув М. Мозер [44]. Питанням Галичини як «польського П'ємонту» займалися Ю. Бушко [51] та В. Лазуга [52], однак вони обмежують свої дослідження 1918 р. та польським контекстом. Загальний огляд розвитку ідеї «українського П'ємонту» запропонували І. Вівсяна [2] та Ю. Древаль [36], зокрема в контексті загальної ідеї та міту Галичини – М. Рябчук [46] та Я. Грицак [4], однак вони не зосереджувались на політичній складовій міжвоєнного використання цього поняття.

Постановка завдання. Основною метою цієї статті є дослідити функціонування поняття «український П'ємонт», зокрема його застосування щодо Галичини в контексті відносин із Великою / Радянською Україною, у дискурсі провідної політичної газети галицьких українців у міжвоєнний період.

Основним джерелом для цього дослідження слугуватиме газета «Діло». Протягом міжвоєнного часу вона залишалась провідною українською політичною щоденною газетою в Галичині. Вона була неофіційним органом Української народно-трудової партії (УНТП), а з 1925 р. – створеного на її базі Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), яке залишалось найвпливовішою українською партією в Галичині до 1939 р. [див.: 39; 54]. Відтак газета, хоча часом переходила у внутрішньопартійну опозицію, назагал відображала позиції провідної політичної сили Галичини.

Галицький «П'ємонт». Газета «Діло» відновила свою постійну діяльність після остаточного приєднання Східної Галичини до Польщі у квітні 1923 р. У той час, як і загалом протягом міжвоєнного періоду, «Діло» у своїх публікаціях визнавало, що в останні десятиліття до вибуху революції австрійська Галичина була українським П'ємонтом, і широко користувалось цією метафорою щодо відносно недавнього минулого.

П'ємонт поставав у дискурсі «Діла» у кількох вимірах. По-перше, як головна база українського національного руху, де він міг повноцінно розвивати національну культуру та політичну думку – Галичина була, мовляв, «Піємонтом українства, зберігачем національних цінностей, прибіжищем української політичної думки» [7]. А також як головний плацдарм, звідки вироблений тут культурний та політичний продукт поширюватись на решту українських земель [8] – адже, мовляв, «власне Галичина, як український Піємонт, пере-

носила свої ідеї й свою роботу на Наддніпрянщину» [21].

По-друге, Галичину зображали регіоном з найвищим рівнем національної свідомості та суспільної організації серед населення. Найяскравіше це проявилось, мовляв, у період національної революції 1917–1920 рр., яка стала головною точкою рефлексій у стосунках між обома частинами України в міжвоєнний період. Так, у 1923 р. газета писала, що до подій революції українці були підготовані «на Великій Україні куди менше, як на австрійській займанщині. Бо на Великій Україні не підготовано організаційного апарату, ... ні не було потрібної кількості інтелігентського елементу. ... всеж і галицькі маси і галицька інтелігенція виявили куди більшу зрілість ніж маси і інтелігенція на Великій Україні» [5]. Аналогічно, у 1935 р. один з редакторів Степан Баран твердив, що в народних мас на Наддніпрянщині не було «сливе ніякої трівкої української національно-державної свідомості», а «відносно нечисленна українська інтелігенція [...] без українських національних традицій» не мала кадрів до державної роботи [31].

Вища свідомість галицьких українців та сформованість їхньої інтелігенції формували для них «велику місію, яку сповнили Галичане на Великій Україні в перших роках революції» – були там «носітелями націоналізму, об'єднуючим елементом», «ратували честь українського імені» [10] і навіть «знайомили наддніпрянців з їх власною історією» [34].

Причину такого стану речей на Наддніпрянщині газета бачила в тому, що «*під царським пануванням* не перейшли вони відповідного національного вишколу» [31], а натомість галичани «мали за собою кількадесятилітню школу в боротьбі зі заливом з заходу *під австрійським дахом*» [5]. Аналогічно, газета закликала не дивуватись «політичній невиробленості» волинських послів до польського Сейму, адже «треба тямити, якими вони вийшли з *царської школи!*» [9].

Відтак, основна причина у слабшій свідомості та організованості наддніпрянців та волинців, на думку авторів «Діла», полягала у відмінних політичних умовах, в яких ті формувались – значно менш сприятливих, ніж у галичан. Політичному режиму Російської імперії протиставлялась конституційна система Австро-Угорщини, при чому недоліки та утиски першої наголошували куди сильніше, ніж переваги та можливості другої. Як писала газета, «на Великій Україні йшла безпощадна боротьба царату з українством і австрій-

ська займанщина являлася *збігом обставин* Піємонт України» [7].

Тож головною передумовою формування П'ємонту в обох його вимірах – і як національного політичного та культурного плацдарму, і як найсвідомішого та найорганізованішого регіону з особливою місією щодо інших – поставала наявність сприятливих обставин, які дозволяли розвивати національну культуру та виробити вищий рівень свідомості та організованості у населення.

Обидва виміри мали спільні передумови, але у міжвоєнний час мали свою дещо відмінну динаміку.

Радянський «П'ємонт». З періоду 1917–1919 рр., яких стосувались попередньо цитовані рядки, до 1920-х рр., коли більшість з них були написані, чимало змінилось.

По-перше, Велика Україна – головний об'єкт галицького «П'ємонту» – попала під владу радянського режиму і ставала відтак *Радянською Україною*. Відтак тепер позиціонування Галичини щодо загальноукраїнського простору залежало від оцінки ситуації у Радянській Україні, а оцінка реалій там мусила поєднувати оцінку культури та ментальності наддніпрянців з оцінкою самого радянського режиму.

По-друге, галичани програли українсько-польську війну 1918–19 рр. і перебували у стані політичного хаосу і культурного занепаду. Старі лідери подались на еміграцію, провідна партія розколась на три табори, що активно поборювали одне одного. В культурній сфері була в очах редакції такою ж «руїною», як і в політичній, що проявлялось ледь не кожній царині – від літератури до музики, від театру до малярства. Описи цієї картини в «Ділі» часто супроводжувались згадками про Галичину як про «колишній П'ємонт» [38], або саму метафору щодо регіону вживали у минулому часі [28]. Галичина все більше перетворювалась на «ще недавно український Піємонт» [15].

Ця картина щораз яскравіше контрастувала із ситуацією в УРСР, де якраз розпочався процес інтенсивної українізації та бурхливого розвитку національної культури – що спричинило потужну хвилю радянофільства на західних українських землях, зокрема в Галичині. Саме «Діло» теж зазнало впливу радянофільства. В редакції газети сформувались два крила у поглядах на радянську українізацію – прихильне в особі одного з редакторів газети Федя Федорців та критичне на чолі з головним редактором, а згодом лідером УНДО Дмитром Левицьким та публіцистом Іваном Кедрином-Рудницьким [37, с. 112].

Еволюція газети у характеристиці Радянської України проглядається у її публікаціях – від твердження у квітні 1923 р., що «фактично большевики звели Велику Україну до ролі кольонії Московщини» [6] до визнання в березні 1924 р., що «Наддніпряньська Україна є сьогодні півсуверенною державою» [11]. У січні 1925 р. газета твердила, що Радянська Україна все більше еволюціонувала «в бік національної України [хоч і] з радикальною соціальною закруткою» [14].

Зміна ставлення до ситуації в УРСР накладалась на сумний образ української культури та політики в Галичині і разом це виливалось у зміну статусу Галичини на всеукраїнській арені. У грудні 1924 р. лідер прорадянського крила «Діла» Ф. Федорців заявив зі сторінок газети:

Сьогодні не підлягає найменшому сумніву, що існує українська держава. ... *Галичина як Піємонт України скінчила свою ролю*. Осередок українського життя, розвитку його напрямних, кристалізації часом підсвідомої національно-політичної думки перенісся на Рад. Україну [12].

За кілька днів редакція підтвердила «безспірний факт, що *Галичина перестала бути українським Піємонтом*» [13]. У 1927 р. голова НТШ Кирило Студинський, один з найпомітніших в Галичині прихильників українізації, виступаючи на правописній конференції у Харкові, заявив від імені галичан: «*Український Піємонт признаємо за Радянською Україною*, бо тут українська мова має доступ від найнижчих до найвищих шкіл» [19]. Галичина його устами офіційно передавала пальму «П'ємонту» УРСР, а підставою для цього, як і раніше для його постановня, були сприятливі обставини для розвитку національної культури.

Цікаво, що аналогічна теза у радянському дискурсі прозвучала раніше: ще принаймні в січні 1924 р. центральний орган уряду УРСР газета «Вісти ВУЦВК» писала:

Галичина колись була «П'ємонтом» української культури. Тепер, коли українська культура задушується в «культурній», «європейській» Польщі, її осередок природно перенісся до СРСР. [42, с. 25].

Цю тезу згодом неодноразово використовував нарком освіти УРСР та один з головних ідеологів українізації Микола Скрипник: у 1929 р. на Всеукраїнському з'їзді рад він сказав, що Радянська Україна «є дійсно культурний Піємонт цілого українського народу» [45, с.162], і того ж року повторив це під час візиту до Львова у своєму виступі в НТШ [22].

Дослідник Террі Мартін доводить, що однією з головних причин і складових політики коренізації в Радянському Союзі стало прагнення через національні культурні здобутки прихилити до радянського ладу представників національностей, що частково опинилися поза його межами СРСР – серед них передусім українців, і за допомогою цього поширити пролетарську революцію далі на захід. Українське питання – з огляду на чисельність українців, силу національного руху та їхню приналежність одразу до трьох сусідніх з СРСР держав – грало тут найважливішу роль. Цю політику Мартін називає «*принципом П'ємонту*», покликаючись якраз на цитати радянського дискурсу щодо українського питання, де метафора «П'ємонту» широко вживалась – якраз щодо Галичини [42, с. 25–26].

Повертаючись до «Діла», загалом з 1926 р. в УНДО таки взяла верх скептична щодо радянської українізації позиція. Її прихильники не спішили передавати статус П'ємонту Радянській Україні, однак не сміли йти проти загального схвалення українізації серед галицьких українців в 1920-х рр. У 1928 р. Д. Левицький, голова УНДО та Української парламентської репрезентації, заявив з трибуни сейму, що тенденції в УРСР свідчать, що на Великій Україні скоро постане незалежна від Москви держава – а тоді, мовляв:

30-мільйонна матірня держава не зрезигнує з 6-и мільйонів своїх земляків, відділених вузькою річкою від матірнього пня, тимбільше, що ці відірвані землі були колись культурним і політичним національним піємонтом [20].

Велика Україна була, мовляв, на порозі здобуття незалежності і мала визволити українців Польщі – отже де-факто ставала новим українським П'ємонтом, однак мала пам'ятати про свого «попередника». Хоч не заявляючи про це прямо, Левицький де-факто передавав статус «П'ємонту» Великій Україні, однак продовжував використовувати колишній статус свого регіону, щоб надати йому політичної ваги.

Підсумовуючи, протягом 1920-х рр. Галичина позбулася головної передумови «П'ємонту» – сприятливіших політичних обставин. Вона втратила цей статус у одному з двох головних його вимірів – як головного національного плацдарму – і навіть, устами своїх радянофільських представників, передала його Радянській Україні. Цю тезу водночас активно використали (чи сформулювали) у радянському дискурсі. Український «П'ємонт» переходив з Галичини в УРСР і мав не лише, очима його галицьких прихильників,

укріпити національну культуру, але й, очима його радянських творців, поширити полум'я пролетарської революції по Європі.

Водночас Галичина зберігала закладений в попередні роки фундамент і продовжувала вважатись найсвідомішим українським регіоном. В 1930 р. «Діло» писало про «Галичину, яка десятки літ була все українським культурним і політичним Піємонтом і *нині ще* в порівнанні з іншими українськими територіями розпоряджає найбільшим кадром інтелігентських сил» [25]. Базуючись на попередньо закладеному фундаменті, галичани продовжували виконувати свою місію у новому радянському П'ємонті.

Галицька «місія» в УРСР. За зрізними оцінками, протягом 1920-х р. в Радянській Україні перебувало близько 50–60 тисяч емігрантів з західноукраїнських територій. Частина з них залишились «за Збручем» ще з часів революції, більшість однак приїхала впродовж 1920-х рр. Здебільшого це були колишні військові УГА, інтерновані в Чехословаччині та переведені до УРСР з 1924 р., безробітна інтелігенція, зокрема інтелектуали, переважно радянофільськи налаштовані, які чи то прагнули долучитись про реалізації політики українізації, чи бодай отримати роботу за фахом, а також нечисленні політичні емігранти з членів КПЗУ [45, с. 103].

В 1928 р. «Діло» писало, що як в часи революції «єдиним українізаційним елементом на Наддніпр. Україні були галичани, [так] й сьогодні там працює до 40 тисяч галичан, творячи українізаційну авангарду» [21]. Місія, яку здійснювали галичани над Дніпром в роки революції, тривала безперервно і після її завершення.

Чи не найбільше роль галичан стали наголошувати, коли почались репресії. Перші згадки про репресії появились ще в 1927 р., досягли вони піку до середини 1930-х і поступово спадали під кінець десятиліття. У повідомленнях про репресії зокрема Леся Курбаса, Матвія Яворського, Михайла Бойчука, Миколи Івасюка та ін., аналогічно як і в раніших звітках про їхню діяльність, газета послідовно наголошувала, що згадувана особа – «галичанин» [26]. На думку редакції, «переслідування галичан можна пояснити собі хіба тим, що вони мають у собі глибоко вкорінене національне почуття» і «всіх їх уважають там ... небезпечними націоналістами» [17]. «Діло» вважало, що «комуністичні ортодокси бояться навіть галицьких комуністів», адже ті дотримувались поглядів Шумського на українізацію – «наслідком того репресії проти усіх Галичан та вивоження

їх поза межі країни» [18]. За цією логікою, якщо національна свідомість, з одного боку, була однією з ключових ознак галичанина і з іншого – стала причиною масових репресій, отже сама «галицькість» була достатньою, аби потрапити під репресії. Людина з Галичини, словами «Діла», могла і потрапляла під сталінські репресії *«тому тільки, що була галичанином»* [16].

Такі оцінки «Діла» мали насправді певний реальний ґрунт. На думку дослідника Олександра Рубльова, з 1929 р. в УРСР почався справжній «похід на галичан», а у всіх міфічних «контрреволюційних організаціях», які фабрикувало ГПУ, галичани були неодмінною складовою [45, с. 334]. Зокрема автор наводить декілька свідчень обвинувачених, написаних вочевидь за участю органів, начебто організацією антибільшовицького повстання в УРСР займалися «многолюдні кадри галичан, ... військово вишколених, націоналістично запієних», яких можна було вважати за «касту національну серед місцевого населення» [45, с. 347].

З цього можна робити висновок, що радянські каральні органи справді використовували образ галичан при конструюванні обвинувачень. Галицький «П'ємонт» функціонував не лише на сторінках преси, але й у кабінетах ГПУ – і, парадоксально, помагав не лише проводити українізацію України, але й цю українізацію почати згоргати. Представники «колишнього П'ємонту», користуючись закладеним у ньому фундаментом, успішно допомагали будувати новий «П'ємонт» і стали заодно однією з причин його ліквідації та повернення П'ємонту на «історичну батьківщину».

Повернення «П'ємонту». Оскільки з початком репресій Радянська Україна, як і раніше Галичина, складала повноваження національного П'ємонту, виникало питання – куди саме цей статус має в нових реаліях переміститися. Основними претендентами виглядали два конкурентні терміни, які позначали українські території в Польщі – «Галичина» та «Західна Україна».

З початку 1920-х рр. термін «Західна Україна» взяли на озброєння і галицькі націонал-демократи, і комуністи. Він поширювався на всі українські землі Польщі і мав виразну «націоналізаційну» функцію – був покликаний ствердити національний характер цих територій, протиставити його польській владі та міцніше прив'язати до «східної» Радянської України [43].

Під кінець 1920-х рр. з вістками про початок терору в Радянській Україні радянофільські

настрої в Галичині почали невпинно спадати, а редакція «Діла» могла відкрито критикувати радянський режим. Водночас представники УНДО та газети знову почали згадувати про особливу роль свого регіону на загальноукраїнській мапі [23]. В березні 1930 р. сенатор від УНДО Михайло Галущинський з трибуни заявив, що «ми в Галичині [...] становили ту силу, на яку були звернені очі всіх українців» і *«ця роля провідної стихії і сьогодні нам суджена»* [24]. Водночас «Діло» заклиало мобілізувати на допомогу «ззбручанським братам» «міліонові маси західно-українських земель» [29], а УНДО висловлювало протест проти Голодомору та репресій в УРСР від імені Західної України [27]. Врешті, у серпні 1933 редакція, згадавши, що проти голоду протестують усі українці поза СРСР, заявила:

Прийшов був час, коли зблідла роля Галичини як всеукраїнського П'ємонту. Нині настають знову часи, коли центр всеукраїнських духових і матеріальних цінностей пересувається *на захід, на Галицьку Землю* [28].

Отож «Західна Україна» і ширше всі українці закордоном виступали тим простором, який належало мобілізувати на боротьбу, водночас саме Галичина стала основним суб'єктом та актором цього фронту, який мав цю мобілізацію провести. Український П'ємонт після короткої мандрівки на схід повертався туди, звідки початково й вийшов – до Галичини. Це своє право на провідну роль вона виводила з історичного минулого, а також базувала на збереженому з тих часів фундаменті – вищої, ніж деінде свідомості та організованості її населення та інтелігенції.

В 1936 р. «Діло» писало, що в умовах «чистки» української мови та правопису в УРСР «на *західних українцях* (тут йдеться радше про галичан, – Р.М.) лежить *обовязок плекати чистоту свого національного надбання»* [32]. Галичина (чи Західна Україна), знову як і перед революцією, мала стати «резервуаром» для збереження національної культури, щоб в майбутньому поширити свої здобутки на Велику Україну.

Утім, потенційний відновлений галицький П'ємонт натикався на вагому перешкоду – а саме на актуальний стан справ українців у Польщі та ті перешкоди, які чинив польський уряд для розвитку національного руху. В лютому 1935 р. Д. Левицький говорив з трибуни сейму, що поруч з головним завданням «рятування самої вже фізичної екзистенції народу» в УРСР українці постають перед проблемою тяжкої політичної боротьби у тому осередку, який колись вже віді-

грав і «міг би *перейняти знову* роллю національного піємонту» [30]. П'ємонт, який за браком відповідних умов пішов з Галичини на початку 1920-х рр., тепер вимушено до неї повертався, однак знову потребував сприятливих обставин. Адже, писало «Діло», «яка користь із Галичини, як ... *резервуару* національно політичного й культурного активу, коли тут того активу просто не стало» [33].

Це розуміння стало основою для укладення в 1935 р. компромісної угоди УНДО з польським урядом, відомою під назвою «нормалізації». Українці фактично визнавали приналежність своїх земель до Польщі та йшли на співпрацю з урядом – у надії згодом за участі союзної Польщі визволити Велику Україну з радянської влади та створити там незалежну державу. Галичина, чи ширше – українські землі поза СРСР, мали стати основною базою для цієї боротьби. Відтак нормалізація була по суті компромісом заради здійснення ідеї галицького П'ємонту.

Політика нормалізації, утім, майже одразу провалилась через небажання уряду йти на серйозні поступки в українському питанні, а політичні та культурні умови для українців в Польщі лише погіршувались. Попри це, про Галичину як актуальний український П'ємонт згадували раз по раз в «Ділі» до самого кінця 1930-х рр. [35] Лише напередодні самої війни у 1939 р. цей наратив зник зі шпальт через очевидно загрозливі міжнародні обставини.

Висновки. Поняття «українського П'ємонту» поставало у дискурсі «Діла» у двох основних

вимірах. По-перше, як головного майданчика для розвитку національного руху та плацдарму для поширення національної ідеї та культури на решту українських земель. По-друге, як регіону з найвищим рівнем національної свідомості та організації серед населення, яке відтак мало особливу національну місію щодо України. Обидва ці виміри мали спільну передумову для формування – а саме наявність сприятливіших, ніж на інших українських землях, політичних обставин.

Образ «П'ємонту» як основного плацдарму пройшов у міжвоєнному дискурсі «Діла» свою еволюцію, яка залежала в першу чергу від зовнішніх політичних обставин. З початком українізації поняття «П'ємонту» перемістилось на УРСР. З початком сталінського терору, а особливо зі звістками про Голодомор «П'ємонт» повернувся до Галичини, яка мала мобілізувати «весь український Захід» на боротьбу з більшовиками і знову стати «резервуаром» національної культури. Потребуючи для цього завдання знову сприятливих обставин, «П'ємонт» став однією з причин політики «нормалізації».

Навіть втративши тимчасово статус «П'ємонту», Галичина використовувала свій колишній статус для утвердження власної політичної ваги, зберігала закладений ним фундамент і, спираючись на нього, продовжувала здійснювати свою місію в Радянській Україні. Обидва фактори – колишній статус та збережений фундамент – стали основою для повернення «П'ємонту» в 1930-х рр. у дискурсі газети саме до Галичини.

Список літератури:

1. Адамович С. Галицький п'ємонтизм у процесі становлення незалежної української держави. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 1(87). С. 64–72.
2. Вівсяна І. «Український П'ємонт» у висвітленні вітчизняної історичної науки. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. XXXII. С. 75–82.
3. Вівсяна І. Формування ідеї українського п'ємонту у вітчизняній суспільно-політичній думці (кінець XIX – початок XX ст.). *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Історичні науки*. 2009. Вип. 12. С. 76–87.
4. Грицак Я. Галичина має дуже сильну цивілізаційну місію. URL: <https://zbruc.eu/node/78028> (дата звернення: 19.05.2022).
5. Діло. 8 квітня 1923. № 4.
6. Діло. 28 квітня 1923. № 19.
7. Діло. 17 травня 1923. № 34.
8. Діло. 16 серпня 1923. № 108.
9. Діло. 18 серпня 1923. № 110.
10. Діло. 1 листопада 1923. № 171.
11. Діло. 25 березня 1924. № 66.
12. Діло. 2 грудня 1924. № 268.
13. Діло. 19 грудня 1924. № 282.
14. Діло. 16 січня 1925. № 10.

15. Діло. 17 квітня 1927. № 85.
16. Діло. 22 червня 1927. № 136.
17. Діло. 26 червня 1927. № 140.
18. Діло. 12 липня 1927. № 152.
19. Діло. 29 липня 1927. № 166.
20. Діло. 2 червня 1928. № 121.
21. Діло. 21 вересня 1928. № 212.
22. Діло. 20 вересня 1929. № 210.
23. Діло. 29 листопада 1929. № 265.
24. Діло. 28 березня 1930. № 69.
25. Діло. 26 грудня 1930. № 286.
26. Діло. 12 січня 1932. № 7; Діло. 2 березня 1932. № 46; Діло. 15 жовтня 1933. № 271.
27. Діло. 22 липня 1933. № 189.
28. Діло. 16 серпня 1933. № 214.
29. Діло. 20 серпня 1933. № 218.
30. Діло. 14 лютого 1935 № 39.
31. Діло. 21 квітня 1935. № 105.
32. Діло. 6 січня 1936. № 5.
33. Діло. 9 грудня 1936. № 277.
34. Діло. 20 червня 1937. № 134.
35. Діло. 18 серпня 1937. № 181; Діло. 14 січня 1938. № 9.
36. Древаль Ю. Д. До питання про Український П'ємонт. *Вісник Університету внутрішніх справ* 1996. Вип. 1. С. 94–99.
37. Кедрин І. Життя-події-люди. Спомини і коментарі. Нью-Йорк, 1976. 724 с.
38. Кедрин Ів. Театр. *Діло*. 10 листопада 1923. № 177.
39. Кугутяк М. Історія української націонал-демократії (1918–1929). Т. І. Київ – Івано-Франківськ, 2002. 536 с.
40. Левицький Д. Наші змагання. *Діло*. 2 червня 1928. № 121.
41. Лисенко В.С. Формування месіанської візії Галичина – український П'ємонт у другій половині ХІХ–першій половині ХХ ст. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 123. С. 17–20.
42. Мартін Т. Імперія національного вивітрювання: нації та націоналізм у Радянському союзі (1923–1939 роки). Київ, 2013. 639 с.
43. Мельник Р. Поняття «Західна Україна» та його «націоналізуюча» функція в дискурсі газети «Діло» (1923–1939 рр.). *Південний архів (історичні науки) : збірник наукових праць*. Херсон, 2021. Вип. 36. С. 11–18.
44. Мозер М. Український П'ємонт? Дещо про значення Галичини для формування, розбудови й збереження української мови. Львів – Київ, 2011. 160 с.
45. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914 – 1939). Київ, 2004. 648 с.
46. Рябчук М. Перевинайдення Галичини. Від імперської вигадки до постімперської міфотворчості. URL: <https://zbruc.eu/node/34476> (дата звернення: 19.05.2022).
47. Серета О. «Український П'ємонт»? Дещо з історії галицької інтелігенції – 2. URL: https://zaxid.net/ukrayinskiy_puemont_deshho_z_istoriyi_galitskoyi_inteligentsiyi_2_n1063642 (дата звернення: 19.05.2022).
48. Серета О. Як наддніпрянці збудували Україну в Галичині. URL: https://zaxid.net/yak_naddnipyantsi_zbuduvali_ukrayinu_v_galichini_n1527128 (дата звернення: 19.05.2022).
49. Ф.Ф. [Федь Федорців] Національна Україна. *Діло*. 16 січня 1925. № 10.
50. Ф.Ф. [Федь Федорців] Становище до Радянської України. *Діло*. 2 грудня 1924. № 268.
51. Buszko J. Galicja 1859-1914, polski Piemont? Kraków, 1989. 80 s.
52. Łazuga W. «Garibaldi», «Cavour» i polski Piemont. *Galicja: studia i materiały*. 2015. Т. 1. С. 11–20.
53. Magocsi P.R. The roots of Ukrainian nationalism: Galicia as Ukraine's Piedmont. University of Toronto Press, 2002. Pp. 234.
54. Szumiło M. Ukraińska Reprezentacja Parlamentarna w Sejmie i Senacie RP (1928-1939). Warszawa, 2007. 324 s.

Melnyk R.S. GALICIA OR GREAT UKRAINE: THE CONCEPT OF «UKRAINIAN PIEDMONT» IN THE DISCOURSE OF THE DILO NEWSPAPER (1923–1939)

The article aims to investigate the functioning of the concept of “Ukrainian Piedmont” in the context of relations between Galicia and Greater / Soviet Ukraine in the interwar political discourse of Galician Ukrainians on the example of the Dilo newspaper. Dilo was the leading Ukrainian political daily in Galicia and the unofficial organ of the leading Ukrainian political party of Galicia – UNTP / UNDO.

The article demonstrates two main components of the image of Galicia as a ‘Ukrainian Piedmont’: first, as the main platform for developing national movement and for spreading national ideas and culture to other Ukrainian lands; second, as the region with a higher level of national consciousness and organization and with a specific national mission towards Greater Ukraine. The main precondition for forming both components of ‘Piedmont’ was called the more favorable political circumstances.

The article reveals the different dynamics of the development of both components of ‘Piedmont’ during the interwar period. In particular, the image of a cultural and political stronghold in the 1920s during the Ukrainization moved to Soviet Ukraine and returned to Galicia in the 1930s during mass repressions and the Holodomor in the USSR. Instead, according to the newspaper’s discourse, Galicians preserved their higher consciousness and organizational skills throughout the period and continued to carry out their national mission in Greater Ukraine, despite the loss of Piedmont’s formal status.

The article concludes that the image of Piedmont as a cultural and political stronghold was directly dependent on the changeable political circumstances. At the same time, the idea of the preserved national consciousness caused the fact that after the defeat of national culture in the USSR, the image of ‘Ukrainian Piedmont’ moved back to Galicia rather than to all Ukrainian lands in Poland.

Key words: *Galicia, Ukrainian Piedmont, Greater Ukraine, Soviet Ukraine, Dilo newspaper.*